

Komitet potpisnica

Konvencije Vijeća Evrope

**o sprečavanju i borbi protiv nasilja
nad ženama i nasilja u porodici
(Istanbulska konvencija)**

Preporuka o implementaciji Konvencije Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici od strane Bosne i Hercegovine

IC-CP/Inf(2022)7

Usvojeno 6.12.2022. godine

Objavljeno 12.12.2022. godine

Komitet potpisnica Konvencije o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (u daljem tekstu „Konvencija”), postupajući u skladu s odredbama člana 68. (12) Konvencije;

Imajući u vidu svrhu Konvencije da zaštiti žene od svih oblika nasilja, te spriječi, procesuiraj i eliminiira nasilje nad ženama i nasilje u porodici; da doprinese eliminaciji svih oblika diskriminacije žena i promovira suštinsku jednakost između žena i muškaraca, uključujući i osnaživanje žena; da osmisli sveobuhvatan okvir, politike i mjere za zaštitu i pomoć svim žrtvama nasilja nad ženama i nasilja u porodici; da promovira međunarodnu suradnju u cilju eliminacije nasilja nad ženama i nasilja u porodici; i da pruži podršku i pomoć organizacijama i agencijama za provođenje zakona da efektivno surađuju kako bi usvojile integrirani pristup eliminaciji nasilja nad ženama i nasilja u porodici;

Imajući u vidu odredbe člana 66. stav 1. Konvencije koje se odnose na nadzornu ulogu Grupe eksperata za akciju protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (u daljem tekstu „GREVIO”);

Imajući u vidu Poslovnik Komiteta potpisnica Konvencije;

Imajući u vidu instrument ratifikacije koji je Bosna i Hercegovina deponovala 7.11.2013. godine;

Nakon što je ispitao Izvještaj o osnovnoj evaluaciji implementacije Konvencije od strane Bosne i Hercegovine koji je usvojio GREVIO na svom 27. sastanku (20.-24. juna 2022.);

Uzimajući u obzir sveobuhvatne prioritete navedene u Poglavlju I Konvencije (svrhe i opseg Konvencije, definicije, jednakost i nediskriminacija, dužna pažnja i rodno osjetljive politike);

Imajući na umu primarnu važnost odredaba navedenih u Poglavlju II Konvencije, posebno obavezu da se (1) osigura holistički odgovor na nasilje nad ženama osmišljavanjem skupa sveobuhvatnih i koordiniranih politika koje se provode učinkovitom međuagencijskom suradnjom; (2) institucionalizira i u potpunosti ovlasti jedno ili više koordinacionih tijela u skladu sa članom 10. Konvencije; (3) osiguraju adekvatni resursi za politike, mjere i mandate uvedene za sprečavanje i borbu protiv svih oblika nasilja nad ženama, uključujući vladine i nevladine specijalističke službe za podršku; i (4) prikupe relevantni statistički podaci razvrstani, u najmanju ruku, prema spolu, dobi, vrsti nasilja, odnosu između počinitelja i žrtve i geografskoj lokaciji;

Pozdravljajući poduzete mjere i napredak koji su vlasti Bosne i Hercegovine postigle u provođenju Konvencije i posebno ističući:

- nekoliko inicijativa poduzetih na nivou politike za osiguranje rodne ravnopravnosti, uključujući uvođenje rodno osjetljivog budžetiranja u ministarstvima na državnom i entitetskom nivou i postavljanje kontakt osoba za rodnu ravnopravnost u državnim i entitetskim institucijama;
- korake koje su vlasti poduzele za uspostavljanje mehanizama i protokola za međuagencijsku suradnju na entitetskom, kantonalnom i općinskom nivou u pogledu slučajeva nasilja u porodici kako bi se osigurala produktivna suradnja između svih relevantnih aktera;
- značajne zakonske izmjene na entitetskom nivou u oblasti krivičnog prava kako bi se krivična djela predviđena Konvencijom ugradila u pravni okvir;
- pružanje specijalističke podrške žrtvama u postupcima vezanim za nasilje u porodici, preko „osobe od povjerenja“ čiji je cilj da pomogne žrtvi i prisustvuje svim sastancima i saslušanjima pred javnim institucijama, uključujući policiju i sudove;
- nove zakonske obaveze uvedene na entitetskom nivou kako bi se osiguralo da se podaci o nasilju u porodici prikupljaju i da budu dostupni putem namjenskih javnih izvještaja;
- napore uložene u edukaciju o multisektorskoj suradnji i osiguranje koordiniranog odgovora na nasilje nad ženama, te o standardima Istanbulske konvencije za različite kategorije stručnjaka.

- službeno priznatu mjesečnu penziju i socijalnu pomoć za žrtve seksualnog nasilja povezanog sa sukobom

A. Preporučuje, u svjetlu razmatranja iz gornje preambule, da Vlada Bosne i Hercegovine hitno poduzme sljedeće mjere navedene u GREVIO-ovom izvještaju o osnovnoj evaluaciji¹:

1. pojačati implementaciju Istanbulske konvencije u odnosu na sve oblike nasilja nad ženama, pored nasilja u porodici, koji su trenutno manje obrađeni u politikama, programima i službama podrške, vodeći računa o njihovoj rodnoj prirodi (stav 12.); osigurati da zakonodavstvo i politike priznaju da je nasilje nad ženama oblik diskriminacije žena (stav 13.); i bliže uskladiti definicije nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja sa Istanbulskom konvencijom, uz istovremeno usklađivanje pravne definicije nasilja u porodici u svim oblastima prava (stav 14.);
2. osigurati da se odredbe Istanbulske konvencije provode bez diskriminacije po bilo kojem od osnova navedenih u članu 4. stav 3, uključujući i na osnovu mjesta prebivališta ili statusa boravka, posebno kada je u pitanju osiguranje pristupa specijaliziranim uslugama podrške, uz istovremenu integraciju perspektiva i potreba žena koje su izložene ili mogu biti izložene interseksionalnoj diskriminaciji ili koje su u opasnosti od takve diskriminacije u osmišljavanju, implementaciji, praćenju i evaluaciju sveobuhvatnih i koordiniranih politika za prevenciju i borbu protiv nasilja nad ženama, te promovirati istraživanja i osigurati prikupljanje podataka o nasilju nad ženama koje pogađa te grupe (stav 22.);
3. provesti komparativnu analizu kako bi se identificirale obećavajuće prakse, uskladile politike u oblasti nasilja nad ženama i utvrdila sva postojeća preklapanja između njih, a u isto vreme, razvile i adekvatno finansirale dugoročne i koordinirane politike u odnosu na sve oblike nasilja obuhvaćenog Istanbulskom konvencijom na osnovu principa i definicija iz Istanbulske konvencije, a koje pokrivaju sve dijelove državne teritorije (stavovi 35. i 42.);
4. osigurati održivo i dostatno finansiranje za rad ženskih organizacija koje pružaju specijalističke usluge podrške žrtvama nasilja nad ženama, na svim dijelovima teritorije, kroz transparentne i odgovorne javne procedure i uspostaviti sa njima konsultativni dijalog na svim nivoima vlasti kako bi se njihova mišljenja i iskustvo integrirali u politike usmjerene na borbu protiv nasilja nad ženama (stavovi 43. i 47.);
5. osigurati, s jedne strane, koordinaciju i implementaciju politika o svim oblicima nasilja nad ženama, te s druge strane, njihovo nezavisno praćenje i evaluaciju radi obezbjeđivanja objektivnosti (stav 55.); i racionalizirati broj postojećih koordinacionih tijela, a istovremeno ojačati ona glavna, osigurati im dovoljne i stabilne ljudske i finansijske resurse i osigurati razmjenu informacija između njih (stav 56.);
6. osigurati prikupljanje sistematskih i uporedivih podataka o svim oblicima nasilja nad ženama iz svih relevantnih administrativnih izvora, razvrstanih po svim relevantnim kategorijama, posebno osiguravši da takve koordinirane i uporedive podatke prikupljaju svi akteri u krivičnom pravosuđu kako bi se omogućilo da se slučajevi prate duž lanca krivičnog pravosuđa, te da se osoblje koje radi u ovim upravama obučiti o važnosti dostavljanja takvih podataka onima koji su odgovorni za njihovo prikupljanje i analizu (stav 67.); i poduzeti mjere za prikupljanje podataka o naredbama za mjere zaštite izdanim prema građanskom i krivičnom zakonodavstvu, te o svakom njihovom kršenju ili sankcijama izrečenim zbog toga; podaci o odlukama o starateljstvu/posjećivanju/boravištu djece kojima su izričito uzete u obzir prijave nasilja u porodici; kao i broj žrtava seksualnog nasilja u ratu koje su zatražile, dobile ili im je odbijen status civilne žrtve rata (stav 68.);

¹ Broj stava koji sadrži GREVIO prijedloge i sugestije u izvještaju naveden je u zagradama

7. redovno promovirati dugoročne kampanje podizanja svijesti o različitim manifestacijama svih oblika nasilja nad ženama, pored nasilja u porodici, u suradnji sa organizacijama za prava žena, i to na svim dijelovima teritorije, osiguravajući da se pri tom razmotre patrijarhalni i stereotipni stavovi prema ženama, prikaže rodno razumijevanje nasilja nad ženama i ženama koje su podvrgnute intersekcionalnoj diskriminaciji pruže informacije o njihovim pravima i službi podrške koja im je dostupna (stav 88.);
8. uvesti sistematsku i obaveznu početnu edukaciju, kao i obuku na radnom mjestu, podržanu protokolima, o svim oblicima nasilja nad ženama za profesionalce koji se bave žrtvama ili počiniteljima, usmjerenu na prevazilaženje uvriježenih stereotipa i patrijarhalne kulture, te osigurati kontinuitet i održivost takvih obuka (stav 105.);
9. poduzeti korake za uspostavljanje programa liječenja za seksualne prestupnike, u skladu sa Istanbulskom konvencijom, uzimajući u obzir najbolje prakse razvijene na međunarodnom nivou i garantirajući pristup zasnovan na ljudskim pravima (stav 113.);
10. osigurati adekvatne ljudske i finansijske resurse Centrima za socijalni rad i pružiti obuku za njihovo osoblje o rodnoj prirodi nasilja nad ženama, uključujući nasilje u porodici i imenovati specijalizirane socijalne radnike za rad u ovoj oblasti; ukinuti sistem obaveznog upućivanja iz centara za socijalni rad u skloništa za žrtve nasilja u porodici, uključujući i pružanje mogućnosti samoupućivanja ženama žrtvama nasilja u porodici (stav 137.);
11. osnovati u zemlji dovoljan broj centara za krize uslijed silovanja ili seksualnog nasilja koji pružaju hitnu medicinsku pomoć, traumatsku podršku, forenzičke preglede i psihološko savjetovanje za žrtve; a, u međuvremenu, uspostaviti jasan put za žrtve seksualnog nasilja/silovanja, osigurati da se forenzička ispitivanja izvode brzo, bez potrebe za sudskim nalogom, te žrtvama pružiti liječenje traume, psihološko savjetovanje i pravnu pomoć od strane obučenog i specijaliziranog osoblja (stav 165.);
12. poduzeti niz prioriternih radnji u oblasti starateljstva i prava na posjete kako bi se, između ostalog, osiguralo da se prilikom utvrđivanja prava na starateljstvo i posjećivanje djece uzmu u obzir incidenti nasilja koji su obuhvaćeni Istanbulskom konvencijom; osigurati obuku i pružiti smjernice za sve relevantno osoblje kako bi se prilikom ostvarivanja prava na posjete ili starateljstvo zaštitila prava i sigurnost žrtve i njene djece; u zakonu i praksi djeca se ne oduzimaju od roditelja koji nije zlostavljač i ne smještaju u hraniteljske porodice (stav 195.);
13. izmijeniti seksualne delikte predviđene državnim, entitetskim i krivičnim zakonima Brčko Distrikta kako bi se u njih u potpunosti uveo pojam nepostojanja slobodno datog pristanka i precizirale vrste seksualnih radnji bez pristanka koje su inkriminisane, istovremeno osiguravajući da se svako krivično djelo seksualnog nasilja primjenjuje i između bivših ili sadašnjih supružnika ili partnera; osigurati i primijeniti proporcionalne i odvraćajuće sankcije za sve seksualne radnje bez pristanka žrtve, bez obzira na lična svojstva (stav 223.);
14. zakonodavnim mjerama i obukom nositelja pravosudnih i tužiteljskih funkcija osigurati da kazne i mjere izrečene za nasilje u porodici i druge oblike nasilja nad ženama budu efikasne, srazmjerne i odvraćajuće (stav 247.);
15. poduzeti zakonodavne ili druge mjere za zabranu obaveznih alternativnih postupaka rješavanja sporova u vezi sa bilo kojim pravnim postupkom od značaja za žene žrtve oblika nasilja nad ženama obuhvaćenih Istanbulskom konvencijom, uključujući i postupke razvoda, razdvajanja i radne sporove koji se tiču seksualnog uznemiravanja (stav 255.);

16. osigurati početnu edukaciju i obuku na radnom mjestu, kao i smjernice za policijske službenike, tužitelje i sudije o nasilju nad ženama, u skladu sa relevantnim nalazom GREVIO-a, u cilju smanjenja sekundarne viktimizacije i rješavanja neprijavljivanja slučajeva nasilja nad ženama te suzbijanja korištenja sporazuma o priznanju krivice, uvjetne osude i izricanja kazni koje nisu proporcionalne ili odvraćajuće; i uspostaviti odgovarajuće jedinice za prijem, istragu i krivično gonjenje slučajeva nasilja nad ženama i nasilja u porodici (stavovi 275.-276. i 278.);
 17. poduzeti zakonodavne i druge mjere kako bi se osiguralo da se procjena i upravljanje rizikom provode sistematski u odnosu na sve oblike nasilja nad ženama, kao i u odnosu na djecu žrtava, koristeći standardizirane alate za procjenu rizika, te uključujući sve relevantne aktere; i da se procjena rizika ponavlja u svim relevantnim fazama postupka, te da vodi ka izradi sigurnosnog plana za žrtve (stav 285.);
 18. poduzeti zakonodavne i/ili druge mjere kako bi se pravni okvir i praksa Bosne i Hercegovine uskladili sa članovima 52. i 53. Istanbulske konvencije, uz uvažavanje relevantnih nalaza GREVIO-a, tako što će, između ostalog, osigurati da se hitne naredbe o mjerama zabrane mogu izdati brzo u situacijama neposredne opasnosti i da se one primjenjuju i na djecu kojoj je potrebna zaštita; da ne postoji praznina u zaštiti žrtve u periodu između isteka naloga za hitnu zabranu i izricanja naloga za zaštitu; da su zabrane prilaska žrtvi dostupne po građanskom zakonu, neovisno o drugim sudskim postupcima; i da se izdaju, prate i provode hitne naredbe o zabrani, a sankcije za njihovo kršenje efikasno primjenjuju u praksi (stav 296.);
 19. izvršiti formalnu reviziju Zakona o strancima kako bi se ženama migranticama omogućila autonomna boravišna dozvola u slučaju posebno teških okolnosti, uključujući i kada su žrtve oblika nasilja obuhvaćenih Istanbulskom konvencijom; osigurati da žene migrantice, žrtve rodno zasnovanog nasilja, imaju pravo na dodjelu autonomne boravišne dozvole u slučaju protjerivanja supružnika ili partnera nasilnika; osigurati da žene i djevojke koje izgube svoj status boravka kao rezultat prisile na brak u inostranstvu mogu povratiti svoj status boravka (stav 325.).
- B. Traži od Vlade Bosne i Hercegovine da do 4.12.2025. godine izvijesti Komitet potpisnica o mjerama koje su poduzete radi poboljšanja implementacije Konvencije u gore navedenim oblastima.
- C. Preporučuje Vladi Bosne i Hercegovine da poduzme mjere za provedbu daljnjih zaključaka GREVIO-ovog izvještaja o osnovnoj evaluaciji.